Poštnina plačana v gotovini

Cena 1 Din

POHOD

Ni brige Te Sokoliću, mi smo s Tobom, Petre Karađorđeviću!

Letna naročnina znaša Din 40·—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 2/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 20. oktobra 1934. Štev. 42 — Leto III. IZHAJA VSAKO SOBOTO

Iz smrti klije nam življenje

Prav gotovo ni naroda, ki bi mogel kot naš jugoslovanski narod zaznamovati v svoji dosedanji zgodovini toliko težkih trenutkov, toliko obupnih borb in katastrofalnih porazov, pa ni izkrvavel in omagal, nasprotno, se je notranje jačal in zunanje dvigal. Kosovo, Albanija — samo dve najstrahotnejši postojanki križevega pota, posejanega s sto in stotisoči krvnih žrtev, postlanega z okostji zahrbtno umorjenih, nečloveško mučenih bratov ter njihovih v stoletnih borbah padlih maščevalcev!

Kdo si je mogel predstavljati, da se bo Srbija dvignila po strahovitem porazu na Kosovem polju, ko je zginila srbska zemlja pod kopiti turških osvajalcev in ko je ginil srbski narod pod njihovimi meči? Kdo je mislil, da se bo po umiku preko Albanije srbska vojska vrnila in se borila kot predstavnica celotnega jugoslovanskega naroda do končne zmage, da ne bo le porazila nadmočnih sovražnikov in osvobodila srbske zemlje in srbskega dela našega naroda, marveč ustvarila tudi današnjo kraljevino Jugoslavijo?

Kadarkoli so mislili sovražniki, da je Jugoslovan zadet v srce in definitivno poražen, vedno so se motili. Iz najtežjih udarcev usode, ki jih je pretrpel, je črpal naš narod sile za nove žrtve in nove zmage. Tega se zavedajmo, to naj nas bodri danes, ko so se nam vsaj nekoliko pomirili živci in lahko nekoliko mirneje gledamo na današnje stanje. Leta in leta so organizirali naši po inozemskih sovražnikih vzdrževani in plačevani izdajalci atentate, ki naj bi zanašali zmedo med naš narod, ga napravili nesigurnega in nezaupnega, v inozemstvu pa vzbudili vtis, da naš narod odklanja Jugoslavijo ko tenotno predstavnico enotnega jugoslovanskega naroda. Ti zločinski naklepi niso dovedli do uspeha. Padlo je nekaj nedolžnih žrtev, njih kri pa je le podžigala narod, ki se je vedno bolj zavedal, da so plačani izdajalci le orodje v rokah onih sovražnikov, katerim se hoče naše zemlje in naše krepke rase. Ni čuda, če so ti sovražniki prišli na idejo, da je naš viteški Kralj ona vez, ki veže ta narod v kompaktno celoto in da je On resni Zedinitelj, ki druži in spaja vsa jugoslovanska srca. Posledica je bila smrtna obsodba. Dovolj je bilo poskusov, dne 9. oktobra 1934 se je žal eden izmed poskrsov posrečil na vprav strahoten način.

Ko gledamo jasnje, se zavedamo, da ni šlo za osebo Našega Voditelja kot tako, marveč za uresničenje načrta, temelječega na starem izreku: »Ubij pastirja in čreda se bo razpršila«. Toda za nas Jugoslovane ne velja ta izrek in zopet so se morali naši sovražniki prepričati o resničnosti in nespremenljivosti dejstva, da smo enoten narod, ki ga udarci usode ne zrušijo in ne spravijo na kolena. Nasprotno: Srčna kri Našega Viteškega Kralja je postala seme, iz nje je vzklila naša skupna zaobljuba, da bomo pod vsakim pogojem in za vsako ceno izpolnili poslednjo željo svojega Vzornika, da bomo čuvali Jugoslavijo in skrbeli, da se bodo prav do konca uresničile vse velike jugoslovanske zamisli Našega Zedinitelja.

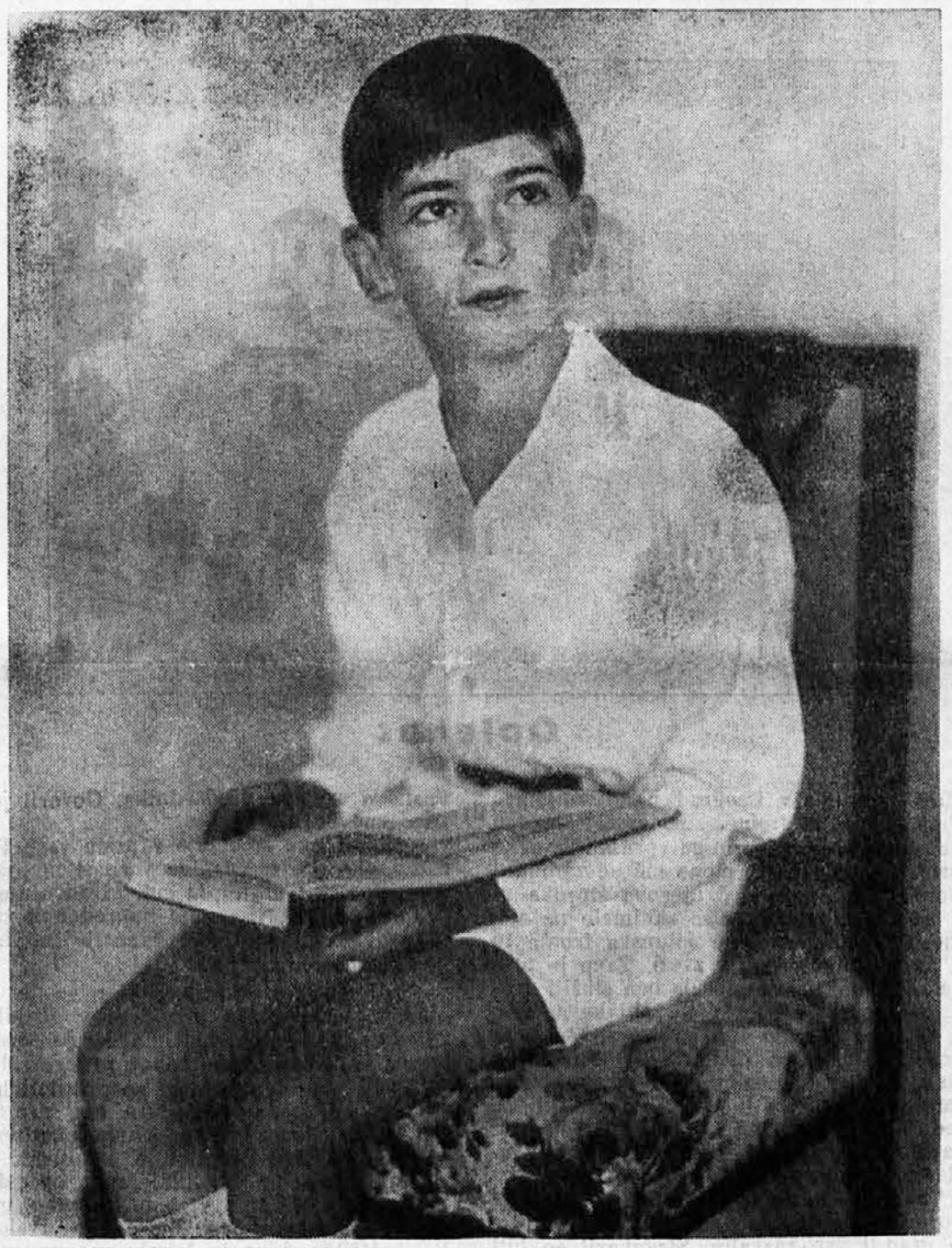

Nj. Vel. kralj Peter II.

Včeraj je legel k večnemu spanju v svoji divni zadužbini na Oplencu Kralj Zedinitelj! Poleg Svoje oporoke nam je zapustil tudi Svojega Sina Prvorojenca, mladega Kralja Petra II. Kralj je mrtev, naj živi kralj! Če je veljal ta izrek za stare, degenerirane dinastije, velja tembolj za našo dinastijo, ki je izšla iz naroda samega, ki si jo je narod ustvaril iz svojega najboljšega sina, ki je del tega naroda in vsebuje vse one sveže, vedno prenavljajoče se sile, ki so doslej ta naš narod vzdrževale in ga delale nepremagljivega. Slava Mrtvemu in Njegovemu spominu, večna hvaležnost Njegovemu velikemu trudu in delu ter večno priznanje Njegovim ogromnim zaslugam in uspehom! — Toda življenje ne stoji, ono zahteva od nas dosledno nadaljevanje Njegovega dela v brezpogojni vdanosti in zvestobi Njegovemu sinu, našemu mlademu miljencu Kralju Petru II.

Mi nacionalisti imamo v teh težkih dneh še prav posebne in težke dolžnosti. Zavedati se moramo, da nam naziv jugoslovanskih nacionalistov, s katerim se upravičeno ponašamo, ne daje nikakih predpravic pred drugimi sodržavljani, marveč nam nalaga zgolj večje dolžnosti. In te naše dolžnosti so izražene v besedah:

Sloga — Mir — Disciplina!

Biti moramo složni med seboj, kajti le taki bomo dostojno predstavljali fronto jugoslov. nacionalistov, le taki bomo lahko zahtevali priznanje in vpoštevanje s strani vseh, prijateljev in neprijateljev, le taki bomo lahko pridobivali vedno novih src in novih rok za delo v prid naroda in države.

Biti moramo mirni in disciplinirani, kajti zavedati se moramo, da imamo težke naloge. Ne smemo se pustiti pod nobenim pogojem obvladati trenutnemu razpoloženju in nagonu, ne smemo za nobeno ceno iskati zadoščenja svojim nacionalističnim impulzom v nepremišljenih dejanjih, kajti s tem bi samo škodovali oni Jugoslaviji, kateri smo vdani in onemu jugoslovanskemu narodu, za katerega hočemo in moramo delati. Država nad vse! Brezpogojna vdanost tej državi in njeni avtoriteti mora biti prvi in glavni znak vsakega resničnega nacionalista, ki mora podrediti vse svoje osebne simpatije in ambicije državnemu interesu.

Kdor ne zna mirno in dostojno manifestirati svoje vdanosti Kralju, narodu in državi, marveč mora pri tem kričati in razgrajati,

kdor misli, da bo s silo ubijal svojim bratom v njih srca ljubezen do naroda in države,

kdor misli, da je kot jugoslovanski nacionalist nadrejen svojim sodržavljanom — ta ni nacionalist, pa naj nosi še tako lepo uniformo in naj se še tako ponosno trka na svoja jugoslovanska prsa.

Le s svojo železno doslednostjo, s Svojo idealno požrtvovalnostjo in s Svojim tihim delom je ustvarjal Viteški Kralj Aleksander I. Zedinitelj temelje, na katerih sloni danes trdno in neomajno ponosna stavba kraljevine Jugoslavije kot domovine vseh osvobojenih in kot edine nade vseh neosvobojenih bratov. Če smo se zakleli, da bomo čuvali to njegovo veliko delo, držimo besedo. Doseči moramo naš končni cilj, proti kateremu nas je tako sigurno vodila zvesta roka našega Velikega Krmarja. Zarezane so brazde po Njegovi neminovni zaslugi, hodimo po teh brazdah, kajti le tako bomo držali dano besedo in čuvali Jugoslavijo, le tako bomo dokazali vsemu svetu, zlasti pa našim neprijateljem, da znamo prenašati najtežje udarce in da črpamo tudi iz smrti svojih Najboljših le sile za novo, še jačje in še uspešnejše delo.

Dr. I. L.:

Pozdrav z gor

(Na 18. X. 1934.)

Dvakrat sem pel Ti pesem prigodno
na gorah slovenskih:
prvič, ko prišel si princ iz dežele Svobode
v zemljo prečudno, zasužnjeno davno,
da jo pozdraviš,
ko v svoji lepoti
vkovana v okove čez dolga stoletja
pozdravljala v Tebi je sina
Očeta, Velikega Kralja,
ki z zmago ovenčan prihajal iz dalje
si s spremstvom kraljevskim
naš kraljevič-osvoboditelj.
In glej, Domovina
vsa v slavi in cvetju,
ob potu mladina
v cvetočem poletju,
sprejela Te je kot Kralja in Sina
te Zemlje, ki komaj čutila
pozdrav je Svobode,
ker še sta jo pekli dve rani pekoči,
na severu, jugu,
ob Dravi in Soči,
kjer tujci so z mečem nje gore delili
in klesali v skale ji pismo Usode;
zato se privila vsa k Tebi je v nadi,
da v Tvojem objemu bo vsa osvojena,
da vsa razcveti Ti v bodoči pomladi,
nerazdeljena, osvobojena,
vsa lepa kot bajna princesa v livadi,
ki zmaja jo rešil je v sili mogočni
princ-kraljevič mladi —,
kot v bajki iztočni — . . .
Med šumne pozdrave
in znamenja slave,
ki jih prinašal hvaležni je rod,
ko svetil v daljavi planin se je krog
in sinje nebo kot en sam slavolok,
in ko da z nebes nasmejal se je Bog
na ta véliki god,
med slavnostni zbor
glasil se z daljave
pozdrav je moj z gor . . .

*

In drugič, ko v dvoru šumela
je svatba vesela,
in vsi so prišli
z darovi, pokloni,
da Te pozdravijo
gostje povabljeni, svatje pozvani,
da se radujejo v svetli dvorani,
ko je vez sreče in zveza ljubezni
združila dvoje src zvesto udanih,
da vzraste nov zarod, ki v misli enotni
bo družil krog sebe rodove bodoče,
da srečen na zemlji bo živel naš rod.
In šli smo na pot,
vsi šli smo na svatbo
in v svate vabili smo vse in povsod.
In Oče Dobrotni
poslušal molitve je vroče,
vez iz nebes blagoslovil Gospod.
Med svatovski zbor
mi vsi iz daljave
poslali v pozdrave
smo pesem Ti z gor . . .

*

In tretjič sem hotel zapeti ti pesem poslednjo,
ko krono kraljevsko na Kosovem polju
pokloni Ti narod,
da znova zasije v sijaju nekdanjem,
da z njo se ovenča
vsa zemlja in rod . . .
Že gledal sem v sanjah to veliko slavje
in videl sem čet zmagoslavni pohod.
In čul sem njih pesem;
donela je k nebu kot v čas starodavni,
ko so obdani
od vojvod, despotov in knezov, oprod,
o zadužbinah starih
kralji izbrani
sprejemali krono in žezlo kraljevsko,
da branijo naroda last in pravico,
da dvigajo čast, se bore za resnico
in čuvajo zemljo sovražnih nezgod.
Že čul sem to pesem,
in bila je kakor stoletij odpev,
in o nji je donel stare slave odmev,
kot da odpirajo z njo se grobovi
in vstajajo z mrtvih kraljevske postave,
ki iz sna so zbudili jih novi glasovi
in vrste neštete vrsté se z daljave
in zbirajo se nepregledni rodovi
in z njimi vsa slava porazov in zmag;
vsa širna planjava — pri junaku junak.
In v daljni višavi kot dar razodetij
krona kraljevska
kot čar stoletij
kot žar, ki zasveti,
da sence sovražne zgube se v temine,
da solnce obsine ves daljni obzor.
In glej, od povsod, od vseh mej domovine,
od morja do gor
so dvigale trume junakov se davnih
in vitezov slavnih
na slavnostni zbor.
Odprla so vrata se gorske votline
in glej, sam kralj naš Matjaž
obdan od slavnostnih straž
je prijahal na dan
in vodi za sabo vse čete neštete,
da vije se vojska čez širno plan,
čez gorske grebene,
da bije orožje ob skalnate stene,
ko vodi jo pot
na Kosovo ravno,
kjer s krono pradavno
krona kralja jugoslovenski naš rod.
Že videl sem v dalji kraljevski sprevod
in pesmi, ki pel jih duhovni je zbor
ob šumu gozdov in vršenju vrhov,
ob viharju morja in gromenju valov,
ob pesmih gorá in odmevih bregov,
in sredi te slave za veliki god
pošiljal pozdrave
sem s pesmijo z gor . . .

Čul sem to pesem, ne čujem je več,
ne bom je pel — več;
le na grob samo
pojem za slovo
Ti to žalostno pesem z gor! . . .

Tožne misli

Ljudje nimajo več kraljev, ker jih niso vredni.

*

Do 6. januarja 1928. skoraj nismo čutili, da imamo kralja. V Jugoslaviji so vladali politikarji in njihove stranke. V javnosti so odločali sami pristaši teh strank, ki so živele od neprestanega osebnega in političnega boja. Tudi če bi katera teh strank hotela kaj dobrega storiti, je to, če je le mogla, preprečila druga stranka, da bi prva stranka ne imela zaslug. Zato je vsaka stranka skrbela predvsem zase in njih pristaši zopet zase. Kralja so vpoštevali ti ljudje, kolikor jim je kazalo. Če so bili na vladi, so ga priznavali, če so bili v opoziciji, so se igrali republikance in uganjali protidinastično agitacijo. Delali so se mogočne, kakor da je kralj zavisen od njihove milosti. Ko smo gledali veličastni sprejem regenta Aleksandra v Ljubljani, je rekel neki tak politik, (ko smo govorili o tem, kako ga narod pozdravlja): »Kaj pa še hoče!« Kakor bi hotel reči: »Vse to je naše delo.« (Češ: mi smo prav za prav dovolili, da je smel priti v našo osvobojeno Slovenijo, ker tu smo mi gospodarji.) Tako so govorili ljudje, ki so takrat nam zapravili Koroško. Prišlo je pozneje že tako daleč, da so se ti politikarji okoli bahali češ da oni stavijo kralju pogoje. Če ne bo po njihovem, je vse eno, če vso državo vrag vzame! Saj se še spominjate na one »važne izjave«, ki so jih dajali politikarji ob času, ko je bilo treba delati. Brez konca je bila ta igra za oblast, ki ji ni bilo nič več sveto. Ko smo l. 1928. prihiteli v Beograd na desetletnico proboja solunske fronte, smo srečali takega slovenskega politikarja in ga vprašali za neke informacije . . . »To pa mene nič ne zanima«, je rekel. Takrat namreč njegova stranka ni bila na vladi, zato ga niso zanimale ne slovesnosti, ne proslave, ne solunska fronta in vse, kar je bilo s tem v zvezi. Tako je propadala država, ker je morala ona služiti drugim, ne drugi nji. Psovke in žaljivke na vse, kar bi nam moralo biti sveto, so se brez konca pojavljale po listih . . . Končno so se poslanci — po dolgem prepiru in zmerjanju, s katerim so sebi in Jugoslaviji zapravili ves ugled — stepli in padli so streli . . . To je bil naraven konec takih nenaravnih razmer. Jugoslavija je bila na robu propada . . .

Takrat je nastopil kralj. Od tega dne je Jugoslavija čutila, da ima kralja. Težko je bilo graditi vrh razvalin. Strankarji so bili užaljeni. Kje bodo zdaj fondi, protekcije, denar? . . .

A narod je čutil, da je prišel končno on do veljave. Nastopala je velika evropska kriza. Kaj bi bilo, če bi ne bil kralj dvignil države iz obupnega stanja!?

Treba je bilo izvršiti ogromno delo. Treba je bilo šele ustvarjati Jugoslavijo! Nacionalni ljudje so šele sedaj mogli priti do besede. Začele so se velike vsenarodne organizacije. Zveza med narodom in kraljem je rastla. Jugoslavija je imela kralja, o katerem je govoril svet s spoštovanjem! Začelo se je delo za državo, za ljudstvo, za delavstvo. Vsi, ki so prav razumeli naš položaj, so podpirali kralja pri njegovem delu, vsak na svojem mestu. Drugi so nasprotovali. A delo je zmagovalo nad besedami. Imeli smo kralja.

*

Obstali smo pred dogodkom in se zamislili. Mi vsi smo mislili te dni več ko po navadi. Premišljali smo o vprašanjih, ki se nam zde sicer visoko nad vsakdanjim življenjem . . . Kakšen je prav za prav ta svet v resnici? . . . Ali ni mogoče odreči človeštva od zlobe in sovraštva? . . . Zakaj morajo padati žrtve zločinov? . . . Moderna kultura, ki se ponaša s tem, kako visoko je dvignila človeka, skriva v svoji temi tudi najnižje bestije v človeški podobi. To so besi sodobnosti. Zakaj? Od kod?

*

Od treh strani je pretila nevarnost nam in našemu vladarju: od makedonstvujočih, od komunistov in od Perčecovih ljudi. Vsi ti so bili sovražni Jugoslaviji, zato so bili — in so še — sovražni jugoslovanskemu kralju, ki je branil državo, kot mu je velevála dolžnost. Zato so bili njih streli naperjeni proti nam, proti Jugoslaviji, ko so merili nanj.

*

Komaj dve leti je poteklo, kar je padel kot žrtev atentata vzor dobrote in človekoljubja 75 letni francoski prezident Paul Doumer. Štiri sinove je dal domovini v svetovni vojni, živel je zvesto svojemu domu in domovini, družini in državi; ni se poganjal za nikakršnimi častmi, skromno je služil javnosti kot človek in znanstvenik. Ni si mogel misliti, da bi imel sovražnika . . . Izbran je bil za predsednika republike in se udeležil otvoritve neke razstave. In pri tej priliki ga je ustrelil atentator. Začudil se je stari prezident, ko je zagledal pred seboj človeka z orožjem, ki je meril na njega. Ali je to mogoče? Da, bilo je mogoče! Svet je ostrmel nad zverinstvom napadalca . . . Saj je nameril na miroljubnega starčka, ki ni storil nikomur nič žalega . . . Pred 40 leti se je zgodilo v isti kulturni Franciji nekaj enakega. V Lyonu je bila razstava. Dne 24. junija (1894.) je bil zvečer banket na čast prezidentu republike Carnotu, ki se je udeležil otvoritve. Francois Sadi Carnot je bil vzor občanskih čednosti. Dober in ljubezniv gospod, ki je imel pred očmi samo srečo domovine. Njegova poštenost, vestnost in dobrosrčnost so bile povsod splošno znane. Zato je brezskrbno sedel sredi množice, ki ga je obdajala. Saj je čutil, kako časti v njem ta Francija svojega predsednika. Govoril je od srca lepe besede:

»Samo eno srce bije v prsih vseh Francozov, ako gre za čast, za varnost in pravico domovine . . . Ta skupni čut, ki združuje vse Francoze, zagotavlja nam napredek k zmagi in pravičnosti. Dolžnost Francije je, da da svetu zgled! . . .«

Iz trgovske zbornice, kjer se je vršil banket, se je peljal prezident v gledališče. Ulice so bile polne ljudi. Carnot je odzdravljal na vse strani. Tako dober, prijazen človek je bil ta prezident! Mnogi so prihiteli h kočiji, da mu podajo roko. In res, prezident jim je stiskal roke kakor starim znancem in prijateljem. Med drugimi je prihitel k vozu 22 letni mladenič. Stisnil je roko prezidentu in mu jo zadržal . . . V tem trenutku ga je dvakrat zabodel v prsi. Množica je vzvalovila. V gledališču, kjer je čakalo vse na prihod priljubljenega predsednika, je zadonel klic: »Carnot je mrtev.« Vse je hitelo ven. Carnot je bil ranjen. Ob 1 ponoči mu je škof zatisnil oči. Zločin je vpil do neba. Atentator je bil Italijan, ki je hotel maščevati dva obsojena anarhista, ki sta z dinamitom ubijala ljudi . . .

*

»Žalostna od nekdaj je zgodovina slovanska« — je zapisal Stritar. Ali ste kdaj pomislili, od kod izhaja ta žalostna zgodovina? Najbolj žalostna? Ne tisto tuje suženjstvo, ne tuja sila, lastna zloba in zavist sta najbolj žalosten del naše zgodovine! Pomislimo samo na predvojno Rusijo! Koliko vladarjev so imeli Nemci — kdaj se je našel Nemec, ki bi jim stregel po življenju . . .? Ruska mladina pa vidno ni imela drugega dela kakor da je ubijala svoje carje. Zarota za zaroto! Kakšna sramota za mladino, ki bi bila mogla vse drugače služiti svojemu narodu! In danes? Kje je Rusija, kje njena mladina? Evropa se posmehuje otroški naivnosti Slovanov, ki uničujejo svoje lastne države . . . Od milodarov žive ljudje brez domovine, ki so prej sovražili vse, kar je bilo ruskega. Na tem so propadli. In če niso bili oni tisti, so krivi svoje nesreče, ker se niso borili proti zlu.

Ali ni žalostno, da je padel že drugi predsednik poljske republike kot žrtev atentata? Komu na korist in komu na čast? Ali ni žalostno, da naša mladina zapada propagandi, ki hoče uničiti Jugoslavijo? Žrtev te propagande je tudi naš kralj . . . Žalostna je naša zgodovina.

*

Tudi v smrti je blagoslov.

*

V teh dneh globoke žalosti in nepopisne bolesti se oklepamo vsega, kar nam je sveto, ker čutimo, da v življenju lahko podiramo marsikaj, kar je starega, lahko reformiramo vse, kar je slabega, lahko izpreminjamo vse, kar ni stalnega, ne smemo pa podirati stebrov, ako nečemo, da se nam lastna hiša z razvalinami zruši na glave. In kdo naj bo državi steber, če ne kralj, ki je z njo vzrastel od temeljev, od njene ustanovitve in jo držal v najtežjih viharjih, da se ni zrušila?

*

Srečal sem te dni prijatelja. »Tako mi je čudno. Nimam obstanka. Ne morem se lotiti nikakega dela. Vedno mi nekaj manjka.« — »Tudi jaz sem tak.«

Pogledala sva drug drugemu resno v obraz in se ločila.

Videl sem mnogo ljudi, ki so hodili tako brez besed in niso vedeli, kam naj se denejo s svojo bolestjo.

*

Sedel sem pred »Zvezdo« in gledal žalni paviljon, ki ga je priredil stari, zvesti Jugoslovan »Živili«. Vso noč je premišljal, kako naj počasti kraljev spomin tako, kakor bi odgovarjalo njegovemu srcu. Ni mogel spati od težkih misli in stoterih načrtov. Tri dni je izpopolnjeval dekoracijo pri paviljonu. Vsak, ki je šel mimo, se je moral ustaviti, saj je bil ta paviljon v »Zvezdi«, kakor srce Ljubljane . . . Videlo se je, da je tako počastil kraljev spomin človek, ki ni bogat, a ima srce in v srcu ljubezen . . . Bilo je ganljivo. Sedel sem pred »Zvezdo« in gledal množice, ki so šle mimo. Tisoči so šli in so obstali za trenutek . . . Veliki, mali, bogati, revni, stari, mladi . . . Vse to se ne da narediti umetno, vse to dela resnična ljubezen, ki je dokaz, kdo je bil naš kralj.

*

Ko so po izložbah in oknih zažarele sveče in luči pred kraljevimi slikami, sem si mislil: res, kralj je bil v vsaki hiši, v vsaki družini. Zdaj to občutimo, čeprav smo prej mislili, da živi daleč od nas.

*

Pred izložbo je stopil k meni delavec. »Ta kip je lep. Prav tak je bil.« — »Ali ste ga videli?« — »Seveda, saj mi je roko podal. Takega kralja ne bo več.« — »Od kod pa ste?« — »Z Jesenic. Včeraj sem bil še tam na kolodvoru. Da ste videli vso to žalost! Danes sem prišel Ljubljano gledat. Nas je prišlo več.« — »A kje ste videli kralja?« — »Na Jesenicah. Na razstavo je bil prišel. Vse ga je zanimalo. Vidite, to roko mi je stisnil. To je bil kralj.«

*

»Že dolgo nisem jokala tako,« je pisala bratu sestra-kmetica, ki sicer ni tako rahločutnega srca. »Neverjetno je, kar se je zgodilo. Zdelo se mi je, kot bi mi umrl najbližnji sorodnik. Še nikoli nisem videla med našimi ljudmi tako enakih misli. Vse je potrto.«

*

Gledali smo češke liste. Da, v teh dneh se je pokazalo, da naše zavezništvo ni samo državno. Koliko je tu iskrenega bratskega sočutja! To je res zveza src, ki se skupaj vesele in trpe.

*

»More se organizirati vse. More se umetno napraviti vse, toda iskrene bolesti in solz celokupnega naroda ne more nihče organizirati. Ko se bomo vrnili v svojo domovino, bomo jaz, moji oficirji in moji pomorščaki-vojaki dolgo pripovedovali o vseh ganljivih trenutkih, ki brez besed dokazujejo, kako velika je bila ljubezen jugoslovanskega naroda do njegovega kralja,« je rekel angleški admiral Fisher, ki je bil priča sprejemu in žalovanju v Splitu. Ako je bila v teh dneh v čem uteha, je bila v tej iskrenosti in resničnosti, ki jo je moral čutiti vsak, kdor je te dni posetil Jugoslavijo.

*

»Danes, ko med menoj in mojim narodom ni posredovalcev, ki sem jih odslovil zato, da bi več ne sejali mržnje in da bi prenehali z uničevanjem vere v bodočnost naše države, s čimer so se težko pregrešili proti interesom naroda — danes morem z vero v Boga in poln zaupanja v naš narod v imenu Jugoslavije proglasiti vsem in povsod, prijateljem in sovražnikom, da smo eno in da smo pripravljeni do poslednje kaplje krvi braniti enotnost in svobodo svojega naroda. Naj nihče ne dvomi o resničnosti teh mojih besed.« Kralj Aleksander, v Zagrebu 31. jan. 1931.

*

Zločin je večkrat posledica ozračja nego delo posameznika. Atmosfera Evrope, žal, ni tako čista, da bi oni, ki vladajo, varno hodili po nji. Celo proti Rooseweltu je bil namenjen strel, ki je zadel čikaškega župana Čeha Čermaka . . . In Amerika je zemlja svobode! Anarhistične smeri so na pohodu. Pogosto jim ploskajo oni, ki bi bila njih dolžnost, da jih zatirajo. Kajti vsa kultura more uspešno napredovati le pod okriljem reda in miru . . . Nekaterim pa se zdi, da je edina umetnost tista, ki oznanja razvrat in prevrat. Ta duh zanikavanja prehaja v mladino. Čuvajmo Jugoslavijo!

*

Prav je, da bi ob teh dneh premislili še o tem in onem. Ali nismo mi vsi, ki smo godrnjali, zabavljali, kritizirali, razširjali laž-

Oplenac

KUPUJ DOMAČE BLAGO
SVOJI K SVOJIM

nive izmišljotine, iz malih pogrešk delali velike afere, širili malodušnost, nezadovoljstvo, upornost, nevero, kljubovanje itd., ali nismo mi vsi krivi, da raste pri nas in okoli nas ozračje, iz katerega so počili streli???

Koliko je pri nas ljudi, smeri, struj, klik, družb, organizacij itd., ki delujejo proti enotni in urejeni Jugoslaviji! Proti vsem tem je moral delati kralj, kajti kdo naj skrbi za državo, če ne kralj!? In če je on moral izpolnjevati svojo dolžnost in skrbeti za skupen napredek vse države — (in kako naj bo to mogoče brez reda in enotnosti v državi??) — smo mi, ki smo mislili le na lastno ali osebno korist in delali politiko le z ozirom na naš najožji krog, zabavljali čez vse in množili tisto uničujočo silo, ki razdira, kar drugi gradijo. In tudi njegova pot v Francijo je bila namenjena pred vsem koristi in ugledu Jugoslavije, ugledu, ki smo ga morda mi zmanjševali pred svetom, ker smo le preradi kazali svoj odpor proti državi. Koliko smo grešili vsi! Ali ni padel On tudi kot žrtev teh naših grehov? Zločini rastejo iz ozračja, ki ga ustvarjajo pogosto ljudje, ki potem obsojajo zločinca. Sodimo prav in po pravici!

*

Videl sem gospoda, ki je šel s črnim florom na rokavu po ulicah. Še predvčerajšnjim je imel glavno besedo med družbo, ki je zabavljala čez državo, kopičila laži in sikala klevete na vse, kar je jugoslovanskega. In to so bili slovenski inteligenti! Koliko je ravno inteligenca pripomogla, da so se širile o Jugoslaviji v Evropi najslabše vesti!?

*

Ob tem svetem grobu je treba, da mi vsi izprašamo svojo vest. Ne kažimo samo na druge, sebe poglejmo! Koliko jih je, ki so še takih misli — kakor krogi, iz katerih izhajajo morilci. A mislijo, da so nedolžni: Govore o žrtvi, morda jo celo poveličujejo, morda proslavljajo celo to, čemur so ves čas nasprotovali in onemogočali, da bi se uresničilo, morda pišejo celo besede polne obtožb proti njim, ki so zakrivili smrt jugoslovanskega kralja, sami pa niso zmožni nobene žrtve na oltar Jugoslavije.

Jugoslovanski kmet ob veliki tragediji

Kakor ko ognjena strela udari v mirno domovanje, tako je kmetskega človeka zadela vest o gnusnem zločinu, izvršenem v zavezniški zemlji nad našim kmetskim kraljem Aleksandrom.

V prvem hipu zaprepaščenje in ogorčenje, jok, stiskanje pesti in grožnja onemu, ki je duševni oče zločina.

Večna lučka se prižge pod kraljevo sliko.

Gospodar pristopa k starinski stenski uri, da jo zaustavi, kakor da je mrlič v hiši. Gospodinja srame molek, vsa družina zdrsne na kolena. Gospodar moli, družina odgovarja.

Po molitvi pa že vstajajo dvomi v skrušeni duši. Saj vest o krvavem dogodku ne more biti resnična, saj to črno dejanje vendar sploh ni možno. Toda vest je tako verodostojna, da jo moraš verjeti. Toda pojmiti je pa le kljub temu ne moreš.

Pamet ti pravi, da pa je vendar danes vse mogoče. Saj jih je toliko, ki komaj čakajo trenutka, ki bi prinesel možnost raztrgati našo lepo državo in si jo razdeliti. Saj jih je toliko, ki od nekdaj ne privoščijo Slovanu, da bi svobodno zadihal.

Kaj bo zdaj? Nehote se pojavi to vprašanje. Pametni, naravni kmetski človek je priseben. Nobenih prenagljenosti. Pamet, treznost, mir in spoštovanje Visočanstva smrti. V ostalem pa čakati, da se stvar bolj razjasni.

Kakor je udarec boleč, vsaj ta hip se sprejema mirno, dostojanstveno. Kar moreš, je le to, da solzam dovoliš, da se ti udero po licih.

Prva je misel na red, da se kaj ne izmaliči.

* * *

Ako je mrtev Gospodar, treba urediti rasledstvo. Sin je še dete, toda ena Najvišja Beseda mora biti. Modri naš Gospodar je gotovo predvidel in ukrenil vse potrebno tudi za tak primer, saj čutimo, da je svoje dolžnosti in ljubezni do domovine vedno točno vršil.

Toda oh, ubogi dobri, skrbni naš kralj! Zakaj Te je morala doseči roka morilca tik pred tem, ko imaš dosedanjemu svojemu delu postaviti krono? Tako smo se veselili Tvojih zadnjih uspehov. Ti, kralj miru, da ne moremo pojmiti možnosti tolikšne hudobije kot se je zgodilo nad Teboj, nad nami, ne moremo pojmiti groznega čina, ki more pomotiti mir sveta.

Zakaj tolikšna žrtev? Zakaj naj to žrtev da baš naš narod in zakaj naj jo povzroči naš, tujcu udinjani človek?

Božja previdnost že ve zakaj to dopušča in ko dopušča, to dopušča v dobro naroda.

Plemenita žrtev ni zaman. Kakor je velika in tragična tako je veličastna, dragocena in bo prinesla svoj sad.

Že ga rodi!

Nikoli niso vsa naša srca tako toplo utripala za Njega, nikoli nismo s tako žarkim ognjem ljubili svoje ujedinjene domovine kot jo goreče ljubimo sedaj, še dolgo ves narod ne bi bil tudi v srcu tako resnično, tako dejansko, tako krepko, tako nerazdruženo ujedinjen kot ga je do kraja in dokončno ujedinila Tvoja dragocena kri. Ti, veliki mučenik!

Tvoja žrtev ni zaman!

Mirno in zadovoljno lahko gledaš z nebeških višav na plod, ki ga je rodilo Tvoje mučeništvo. Ko v miru počivaš, vidiš, da smo vsi bolj Tvoji kakor kdaj prej, vidiš, da si Ti bolj naš kot kdaj prej, vidiš, da smo vsi tako prepojeni ljubezni do Tvoje in naše Jugoslavije, do Tvojega kraljevskega naslednika, pred par dnevi še »našega Peterčka«, sedanjega kralja Petra II. kakor ni mogoče bolj.

Naj se veseli mefisto posrečenega zlega dejanja, naj se, naj, kolikor hoče. Plačan bo vendarle po zaslugi.

Bog, ki je tako moder, bo uredil, da se posuši mozeg tistemu, ki je zasnoval krvavo dejanje.

Bog bo ukrenil, da onemi jezik tistemu, ki je sprožil prvo besedo za gnusni umor.

Bog bo naredil, da otrpne roka tistemu, ki je podpiral izvršitev tega ne-dela.

Goreče pa prosimo: Bože, daj, da se še bolj zbližamo in da se še bolj vzljubimo z bratsko družino, ki je sama najbolj nesrečna nad odločitvijo sovražne sreče, ki je baš njenemu sinu namenila, da prestriže nit dragocenega življenja, Aleksandra, kmetskega sina, kmetskega naroda!

Aleksander, ubit in vendar si živ. Hodiš med nami. Čutimo Tvojo bližino. Prav čutimo Tvoje oči na sebi. Prav čutimo dotik Tvoje roke. Ti nisi umrl. Ti živiš in boš živel med nami vekomaj, kakor živi med nami kralj Matjaž. Pa saj to ni Matjaž, to je bil le predznanitelj Tebe, to si Ti, od nekdaj si bil in vedno boš med nami.

Kako radi bi še enkrat pogledali v Tvoje dobro obličje. V duhu smo ob Tvoji krsti v Zagrebu in Beogradu. Tudi naše roke prijemajo in dvigajo rakev in jo prenašajo kakor so jo dvignili in nesli hrvatski seljaki v Zagrebu. Rahlo, rahlo, kakor naše, v delu okorele mišice komaj dopuščajo, rahlo in z rahlim korakom, da ne pomotimo Tvojega miru.

V tej naši bolesti in pobožnosti pa ti kličemo tudi: Samo migni in milijoni Tvojih vojščakov se dvignejo, mladi in stari, moški in ženske in poprimejo za orožje, za vsakoršno orožje, bilo vojno, bilo ako potrebno, orožje naše vsakodnevne delovne rabe. Vsi bomo slušali Tvoj glas in hiteli bomo od boja do boja, od zmage do zmage, brez oddiha in počitka kakor razjarjeni bogovi. Ni je sile, ki bi nas zaustavila!

Vemo koga je usoda z nad Teboj izvršenim satanskim zločinom zaznamovala. Štirinajstim milijonom Jugoslovanov je to jasno.

Naj pride karkoli, Aleksander, brat, pripravljeni smo. Storili bomo vselej več kot svojo dolžnost zavoljo Tebe, zavoljo Jugoslavije.

* * *

Zate spleta naša mladež vence iz najnežnejših cvetk. Ker Te ne moremo s cvetjem dejansko zagrniti, Ti ga molče pred Tvojo sliko stoječi poklanjamo.

Ne samo belih, mrtvaških cvetk Ti prinašamo, niti ne samo krvavih, rdečih. Modre, bele in rdeče sporejamo v jugoslovansko trobojnico, modre, bele, rdeče, ki izpovedujejo in razglašajo našo silno ljubav do Tebe in do Jugoslavije.

Kot planinski Jugoslovani Ti polagamo na krsto še nekaj kot dokaz naše posebne nežne ljubavi do Tebe in kot izraz naše posebne pozornosti: na krsto Ti polagamo blazino iz naših najbolj oboževanih planinskih cvetk, blazino iz večnih planink s trobojnim narcisovim, encjanovim in rododendronovim cvetom v sredi, ob krajeh pa obrobljeno s planinskim zelenjem Modri, beli in rdeči cvet naj pomenijo Slovenca, Hrvata in Srba, zeleni pa Bolgara-brata, ki v tugi in nesreči istotako kot mi bridko plaka.

In ko je shranjeno Tvoje truplo na Oplencu, ko so pozemeljska vrata za Teboj zaprta, ko sam ostajaš v zadužbini s svojim Velikim Očetom in s svojimi Velikimi Dedi, vedi, Aleksander, viteški kralj Ujedinitelj in spominjaj se naše prisege, ki jo izgovarjamo tako ponosno in tako silno, silnejšo od silnosti neznosne tuge, čuj prisego:

Hočemo, hočemo, hočemo čuvati Jugoslavijo!

* * *

Dotrpel si, počivaj blaženo!

Dr. L. L. Boehm:

Notranji trg

Izraz »Notranji trg« je danes v ospredju. Vse govori o tem, oziroma o ukrepitvi notranjega trga. Še bolj kakor pred dobrimi 50 leti, ko je ta pojem po kratki dobi vladajočega liberalizma zopet zavladal kot nekako pomlajeno pojmovanje starega merkantilizma. Današnje naglasanje potrebe »notranjega trga« pa pomeni ekstrem takozvanega merkantilističnega naziranja in se tu in tam bliža skoraj popolni prohibiciji na temelju najskrajnejše autarkizacije. Nam gre za to, da ugotovimo pojem notranega in domačega trga, osvetlimo v glavnih potezah vzroke in smernice te skoraj povsod se porajajoče pojave, kako in s kakimi sredstvi bi bilo mogoče okrepiti domači trg. Ako ves svet danes govori o notranjem trgu, imamo pri tem pred očmi predvsem okrepitev notranjega trga, kar se pravi z drugimi besedami: gospodarska osamosvojitev od tujih trgov, produkcija vsega, kar se zamore v domači zemlji pridelati, pritegnitev v kulturo tudi najmanjšega kotička zemlje, industrijalna emancipacija, možnost zaposlenja brezposelnih, dosega aktivne trgovske bilance, kar je posebno važno za one države, v katerih je trgovska bilanca istovetna ali skoraj istovetna s plačilno bilanco (kar velja posebno za našo državo); nadalje prehod k tvorbi kapitala v lastni deželi, končno kolikor mogoče vsestranska emancipacija od tujih trgov, tuje industrije, tujega kapitala, tujega političnega upliva. Okrepitev notranega trga pomeni forsirani dvig lastne produkcije na vseh poljih, odklonitev principa svobodne trgovine, uvedba strogo zaščitno-carinske politike, zaščita domačega dela v vsakem oziru, obenem pa tudi poslabšanje razmer do sosedov, možnost carinskih vojn, medsebojno nezaupanje in neprijateljsko razpoloženje. Dočim gredo nekatere države pod izrazom »okrepitev domačega trga« do skrajnih mej, namreč do popolne autarkije in prohibicije, se pri drugih državah ta pojem omeji samo na okrepitev domačega trga, ki je utemeljena v splošnih razmerah in predpogojih (geografske razmere, razpoložljivi nad- in podzemeljski zakladi, kultura in tehnična stopnja kakega naroda, stanje kapitala, podjetniški duh itd.).

Stališče, ki so ga zavzemale v prejšnjih časih države, oziroma (v srednjem veku) mesta glede notranjega trga, je bilo čisto primitivno. Srednjeveška mesta so poznala samo svoj lastni popolnoma egoistični interes, okrepiti edino lokalni mestni trg, navadno na škodo okolice, drugih mest, države. To enostransko egoistično načelo je prevzela že prav zgodaj v merkantilistični smeri preporajajoča se država koncem srednjega in v početku novega veka, dokler ni v drugi polovici 17. stoletja in potem še več kot poldrugo stoletje s popolno zmago merkantilizma prodrla ideja absolutne okrepitve notranjega trga z naravnost sovražno ostjo nasproti drugim državam. Starejši merkantilistični gospodarski program ni nič drugega kakor današnji — seveda moderno modificiran — postolat okrepitve notranjega trga. Liberalni eri — vsled njej lastnega doktrinarizma — seveda ni bilo na okrepitvi domačega trga, temveč je iskala v neomejeni, popolnoma svobodni izmenjavi dobrin svoj ideal: »Wealth of nations«. Ker pa kosmopolitično, internacionalno in liberalno usmerjena gospodarska politika v sredini prejšnjega stoletja do konca sedemdesetih let ni pokazala (razen Anglije in še tukaj ne neomejeno) pričakovanih, ves svet zadovoljujočih gospodarskih rezultatov, je prodrla pred kakimi 50 leti ponovno stara merkantilistična ideja, da stoji lastna država in njena gospodarska dobrobit na čelu in pred vsem drugim, in da je treba v prvi vrsti lastno državo gospodarsko okrepiti, kar je pomenilo seveda odpoved liberalnim doktrinam o internacionalni izmenjavi dobrin. Med svetovno vojno je bil princip absolutne okrepitve notranjega trga še močno pojačen in se je po vojni še nadaljeval, posebno v onih državah, ki so med vojno in po vojni okrepile ali pa novo ustvarile svoje lastne industrije in te industrije z vsemi silami ščitile, kar je vzbudilo — razumevno — velik odpor starih industrijalnih držav, ki so večinoma živele od eksporta svojih industrijalnih proizvodov v na novo industrijalizirane zemlje. Ravno ta poizkus okrepitve domačega trga potom visoko zaščitine industrijalizacije pa je dovedel druge, zgoraj imenovane države do tega, da so na vseh internacionalnih konferencah kot glavni, ali vsaj enega glavnih postolatov za odstranitev ali vsaj omejitev svetovne krize kategorično postavile na čelo, da naj se te mlade države odpovedo svojemu stremljenju po okrepitvi domačega trga, ter naj svojo lastno gospodarsko eksistenco takorekoč žrtvujejo interesom tujih držav in naj odpro na stežaj svoje meje. Toda te države, kojih zastopniki so kot glavni lek svetovne krize priporočali opustitev poizkusov okrepitve domačih trgov v gospodarsko šibkejših državah, niso doma ničesar storile, kar so njeni zastopniki na internacionalnih konferencah zahtevali. To se pravi, vse države, tudi najmočnejše, so se začele obdajati z vedno večjimi ovirami, glede nemotene izmene na svetovnem trgu in še več — začele so celo prehajati k zvišani lastni agrarni produkciji in k agrarnemu protekcionizmu, vse z namenom ojačiti svoj domači trg, okrepiti svojo trgovsko bilanco, emancipirati se kolikor mogoče vsestransko od tujih trgov. Nečuven zgled smo doživeli pred kratkim, ko je tradicionalno svobodno — trgovsko orientirana Anglija zatajila svojo gospodarsko preteklost in prestopila v krog onih držav, katerim je okrepitev domačega trga prvi postolat narodnega gospodarstva.

Ako tedaj ne ena od tistih držav, ki so od leta 1919. naprej priporočale, če že ne ravno vpeljavo absolutne internacionalne gospodarske svobode, pa vsaj odpravo omejitve vseh ovir internacionalnega gospodarstva, prometa, ni upoštevala tega, kar so njeni zastopniki na teh konferencah proglašali kot edini lek iz svetovne krize, ako celo — kakor rečeno — Anglija zataji svoja liberalna načela, tedaj ostalim državam ne preostaja nič drugega, kakor da posnemajo velike države in gredo v svojem autarkičnem stremljenju po isti poti kakor stare industrijalne države. To se pravi, da se druge države tudi skušajo gospodarsko postaviti na lastne noge, oziroma se kolikor mogoče emancipirati od tujih trgov. V prakso prevedeno znači to: Vse, kar je mogoče doma napraviti, tudi dejansko doma izvršiti, ali z drugimi besedami: Izvesti autarkizacijo do skrajnosti ter se neodvisne napraviti od tujega uvoza, posebno, ako tuje države nočejo nič več ali v zmanjšani meri kupovati. Ugovori, ki se pojavljajo proti striktni uvedbi okrepitve notranjega trga, so — ob sebi umevno — zelo raznovrstni in deloma tudi ne neutemeljeni. Toda spričo splošne tendence, stremeče za okrepitvijo notranjega trga, se ne more skoraj nobena država odtegniti tem kategoričnim postolatom, ki so — trenutno vsaj — merodajni; ako se v doglednem času razmere ne predrugačijo v smislu zopetne krenitve na druga bolj liberalna pota, akoravno se nam trenutno pokazuje liberalizem kot utopija. Ako pa ta načela okrepitve notranjega trga izvajajo na rigorozen način države, v katerih igra saldo trgovske bilance akoravno prvo, četudi ne edino vlogo, morajo druge države, ki poznajo v svoji plačilni bilanci izključno ali vsaj pretežno samo postavko »trgovska bilanca« (to se pravi, da v njihovih plačilnih bilancah takozvani »nevidljivi prenosi« ne igrajo nobene ali pa minimalno vlogo), z vsemi silami delati na to, da aktivirajo svojo trgovsko bilanco do skrajnih možnosti in s tem paralizirajo ostale, za njih neugodne postavke plačilne bilance.

Kar velja za druge države, velja seveda tudi za našo državo v smislu okrepitve domačega trga z najobsežnejšo autarkizacijo. Ugodnih predpogojev za to okrepitev ne manjka, akoravno se ne da tajiti, da je tudi marsikaj neugodnega in ovirajočega. Argumentacija, da smo »agrarna država« ne more biti več merodajna, ker se — kakor omenjeno — vse, ali skoraj vse države do skrajnosti agrarizirajo in s tem onemogočajo ali vsaj otežkočajo izvoz naših agrarnih proizvodov.

Sancin Boris:

Avtoritativna demokracija

I.

Živimo v času izpremememb, evolucij in revolucij. V času iskanja boljšega in popolnejšega društvenega reda, odnosno možnosti odstranitve vseh napak in nepopolnosti današnjega načina organizacije človeškega življenja.

Tudi mati v ognju velike revolucije rojenega sodobnega kontinentalnega liberalizma se nahaja v stanju rekonstrukcije. Doumergue je v svojem govoru, ki ga je preko radia sporočil francoskemu narodu, najavil velike reforme, katere namerava izvesti sedanja vlada v pogledu države, kot največje in glavne ljudske organizacije.

Priča smo bili raznim preoblikovanjem. Videli smo in še vedno gledamo ruski komunizem, fašistično Italijo, hitlerjevsko Nemčijo, roosweltovo Ameriko itd. Ako motrimo vse to brez zanesenjaštva in skušamo vsakemu problemu, na katerega naletimo, priti do jedra, ako povsod skušamo ločiti dobro od slabega, potem smo si in si moramo biti na jasnem, da do danes še nobeden izmed navedenih sistemov ni niti od daleč izpolnil vanj vloženih nad. Dve skupini: fašizem in komunizem, v katere v glavnem lahko razdelimo vse do sedaj napravljene poskuse sta zašli predaleč s svojim zanikavanjem vsega obstoječega. Razumljivo je, da človeštvo, ki je tiranstvo morda včasih v trenutni nepriliki želelo, a ga nikdar ni trpelo, s temi sistemi ni zadovoljno in da jih vsak nekoliko globlje se zavedajoč človek odklanja.* To pa ne radi zgoraj navedenega dejstva, ki ob površnem pogledu stopa zelo v ozadje (čeprav igra tu odločilno vlogo), temveč radi raznih drugih navidez mnogo važnejših stvari.

Zadnje čase je zavrelo na zapadu, v tisti državi, od katere so k nam prodrle do pred kratkim suvereno vladajoče liberalne in demokratske ideje. Zato je naša dolžnost, da obrnemo svoj pogled tja in vidimo kaj se dogaja, kajti besede, ki jih bo izrekla mati svojmu detetu, bodo odločilnega pomena za njegov nadalnji razvoj in najbrže najbližje končni rešitvi. Zato ne smemo spremljati dogajanja v Franciji z neko površnostjo, temveč jih moramo skušati zajeti s čim večjim doživljanjem in kriticizmom. To naše delo nam v nobenem slučaju ne bo škodovalo, morda pa zelo koristilo. Nekateri govore, da bo Francija drugič rešila evropsko civilizacijo. Sigurno je v tem precej pretiranega, a dokler ne vidimo kaj bo, moramo molčati in čakati.

II.

Brez dvoma se bo izvršil v Franciji poskus svoje vrste, kateri bo tvoril poleg obstoječih dveh, lastno tretjo skupino, ki jo danes šele lahko slutimo.

Ob postavljanju smernic za svoje tozadevne poglede v bodočnost pa nikakor ne moremo mimo takozvane »deklaracije 6. julija«, ki so jo sestavili in podpisali delegati najrazličnejših in najekstremnejših društev, onih, ki odločajo o miru ali vojni na pariških ulicah, a to je v srcu in glavi Francije. S to resolucijo se v marsičem strinja tudi Doumergov govor. Že ob priliki ko je bila resolucija objavljena so mnogi resni glasovi trdili, da Doumergue ne bo smel omalovaževati mišljenja omladine, ali z drugimi besedami, mišljenja generacije, ki prihaja, bodočnosti naroda.

Za Francoze in njihovo energijo je zelo značilen ta dogodek, ko se medsebojni sovražniki vsedejo za skupno mizo in predlože vladi ter javnosti skupen predlog. Tu se vidi, da hoče francoski narod preko svojih voditeljev sam odločati o svoji usodi, ne pa dopustiti, da bi usoda z njim pometala kot bi hotela. To je dejstvo, ki jih trenutno zelo dviga, dejstvo, da se bo revolucija izvedla na miren način, brez žrtev, zahvaljujoč zdravemu razumu, izklesani državni zavesti in čutu dolžnosti do skupnosti.

III.

Po duhu in smernicah, ki jih Doumergov govor in navedena resolucija podajata, predstavljata nekako sredino med današnjim s strankarskega stališča vsemogočnim parlamentarizmom in ekstremnim korporativizmom.

Vladi v pomoč in v nasvet se osnujeta dva nova organa. Reformirani gospodarski svet (ki v svoji dosedanji obliki v Franciji že dolgo obstoja) in na nestrankarski, znanstveni, nepristranski osnovi izgrajen svet za politična vprašanja (n. pr. javna varnost, zunanja politika, pravosodje itd.) Kot vidimo sta tu predvidena dva organa, ki naj nadomestita eno največjih pomanjkljivosti današnjega parlamentarizma, njegovo nestrokovnost in naravnost uničujoče strankarstvo, ki mnogokrat postavlja interese stranke nad interese države.

Toda vkljub temu ostane neokrnjen princip odgovornosti vlade parlamentu kot predstavniku naroda. A da se onemogoči tisti njegov škodljiv način delovanja, ko je z enostavno nezaupnico kadarkoli je hotel prisilil vlado na demisijo in ji s tem onemogočil izvedbo mnogokrat zelo potrebne poteze, je uvedena posebna določba. Vsaka vlada mora biti vedno sestavljena v soglasju s parlamentom, to se pravi z voljo naroda in mora ob svojem nastopu dobiti njegovo zaupnico. Enkrat dane zaupnice pa parlament ne more preklicati z navadno nezaupnico in s tem brezpogojno rušiti vlado. V tem slučaju se predvideva, da se je morda mišljenje naroda v času, ki je pretekel od volitev oziroma od prvega sestanka parlamenta že zelo spremenilo in da je v konkretnem vprašanju radi katerega je nastal med parlamentom in vlado spor, večina na strani vlade, ne pa parlamenta. Zato je v tem slučaju predviden razpust parlamenta, ki nastopi popolnoma avtomatično, in šele na novo izvoljeni poslanci odločajo o vladi in njeni politiki. Ker pa so se volitve vršile radi nastalega spora, torej radi popolnoma določenega vprašanja, ni dvoma, da bo večina naroda povedala preko večine poslancev res svoje mišljenje, ki se često ne bo strinjalo z zahtevami prejšnjega parlamenta. Na ta način bo vnešena v dosedaj včeno izpreminjanje vlad nekoliko večja stalnost in bo močnim, sposobnim osebam možno voditi smotreno politiko v soglasju z narodom, toda neodvisno od trenotnih muh, simpatij ali antipatij poedinih strankarskih šefov. Vlada sama pa bo zadobila na svoji avtoriteti, čemur bo sledilo spoštovanje in pokoravanje državni oblasti, kar je danes tako nujno potrebno.

———

* O tem se lahko prepričamo, ako si ogledamo ogromne policijske aparate, ki jih vsak diktatorski režim vzdržuje. To nam najjasneje dokazuje, da nekaj, kar je morda dobro kot prehodna forma v trenotku sile nikakor ne odgovarja kot sistem.

IV.

Za ta novi sistem je tudi že iznajdeno ime in sicer ga nazivajo, »avtoritativna demokracija«. Eni se pri tem smehljajo, drugi pa zresne in zamislijo. Postavil bi le eno vprašanje: ako smo na osnovi izkustev uvideli, da je absolutna demokracija** nemogoča, ako vidimo da fašizem in kovečno izpreminjanje vlad nekoliko večja stalnost cija** nemogoča, ako viidmo, da fašizem in komunizem ne zadovoljujeta, kaj nam pa preostane?

Brez dvoma se teži v Franciji za ojačitvijo izvršne oblasti, toda ne za njeno popolno nezavistnostjo, skrito v obliki fašističnih državnih teorij*** in sovjetskih volilnih sistemov****. V Franciji vidim nekaj mnogo večjega nego se to običajno misli. Tu se prvič skuša iti v oni smeri, ki je brezdvoma najpravilnejša, t. j. v smeri sinteze a ne antiteze. Mesto da se bedasto zaletava in končno zaide v smeri kateregakoli obstoječih ekstremov, ki so se proglašali za gospodarje bodočnosti, se skuša v Franciji na osnovi dosedanjih praktičnih izkustev pobrati od povsod vse ono najboljše in to v pravilnem sorazmerju zmešati z dodatki ter s tem vstvariti nekaj svojega, splošnega, neenostranskega, osnovnega na zdravem razumu in poznavanju ljudske narave.

Ne more se vse naenkrat, toda smer, ki je podana z Doumergovim govorom nedvomno opravičuje in potrjuje moje besede. Veliko vprašanje pa je, bodo li izza besed sledila dejanja, ali bo znal izbrati može, ki bodo imeli le eno ambicijo, biti slavni in veliki v delovanju za splošno korist. Naj bo sistem kakršenkoli, vedno odločajo poedinci, ki mu stoje na čelu in tako bo tudi tu. Razlike med sistemi so samo v večji ali manjši možnosti evolucije, ki jo dovoljujejo v večji ali manjši možnosti dviga vsega dobrega. Nahajamo se v času napredka in upajmo, da nam ta napredek v kratkem poda novo stopnjo, stopnico, ki ne bo daleč od terase, na kateri se bomo nekoliko ustavili in oddahnili.

Nemogoče je brez velikih pretresljajev in žrtev ustvarjati velike spremembe, vsako stvar je treba pošteno plačati. Nedvomno pa je težje tedaj, ko je treba plačati vse naenkrat, a tudi zmota je v takem trenutku mnogo lažja in so njene posledice mnogo težje. Zato je srečen tisti, ki gre v svoji uvidevnosti tako daleč, da si z lastno voljo in energijo ustvarja pot do cilja izogibajoč se vseh nevarnih mest. In kot slišimo, kot upamo, bo Francija krenila po tej poti. Radoveden sem, dali bomo to tudi videli, ali pa bomo doživeli samo novo razočaranje, novo bridko, toda potrebno izkušnjo, na katero se bomo morali v bodočnosti ozirati kot na nekaj, česar ne se sme.

Tudi pri nas se nahajamo v stanju evolucije, tudi pri nas so potrebne reforme. A baš radi tega je potrebno, da se čim intenzivnejše bavimo z raznimi poskusi in načrti posebno z onimi čijih zamisel se že praktično izvaja. Edino na ta način bomo v danem trenutku sposobni, da kot poedinci ali pa kot celota vsesemo v življenje nekaj vsaj relativno trajnega v kolikor sploh more biti trajen večni evoluciji in izpremembam podvrženi družabni red in način njegove zunanje organizacije.

Sedaj je na vrsti Francija. Pazimo, kaj bo rekla, kaj bo napravila. Ne pričakujmo čudežev, da ne bomo razočarani, vendar pa upamo, da bodo njene besede in dejanja stvarna in pozitivna.

Pri tem pa se zavedajmo, da nam ona naše rešitve ne bo prinesla, temveč da si jo moramo sami iskati in ustvariti. Njene izkušnje in primer pa nam bodo lahko le koristile.

** Namreč, taka demokracija, kakršno smo do danes poznali: S svojim parlamentarizmom, strankarstvom, neomejeno svobodo na vseh področjih itd.

*** Fašistična državna teorija uči, da država ni last samo sedanje generacije, samo svojega trenutnega prebivalstva. Ona je plod vseh preteklih generacij in namenjena vsem bodočim generacijam. Zato pa sedanja generacija (ali pa katerakoli druga) nima sama pravice odločati o njeni usodi in s tem oplodi dela vseh preteklih in v bodočnosti vseh bodočih generacij. To sme delati le nad vse ostale dvignjeni vodja, ki je v tem pogledu takorekoč neodvisen.

**** V poedinih sovjetih sme kandidirati samo oni, komur to dovoli centralni politbiro komunistične stranke, ali z drugimi besedami, njen predsednik kot najvišji izvršni organ. S tem se pretvarja za oko morda resnična vlada večine državljanov v najhujšo tiranijo poedinca oziroma ozke skupine vlastodrštev, ki na zakonski osnovi onemogočajo dvig vsakemu njim osebno nesimpatičnemu ali pa nasprotnemu individuu.

NAŠ POKRET

VSEMU ČLANSTVU NARODNE ODBRANE

Usoda nas je še enkrat stavila pred preizkušnjo, da bi sami pred seboj, pred svetom in zgodovino pokazali starejši člani: Ali je povojno življenje zmanjšalo tisti svetli plamen, ki je naše napore na našem narodno obrambnem delu dvignil do nebes; in mlajši: Ali so res dostojni nasledniki viteških generacij, katere so pred vojnami za osvobojenje in uedinjenje prelefilirale.

Naši sovražniki, zaskrbljeni z našimi uspehi, so se odločili k obupnemu koraku. S podlim ubojem našega narodnega kralja, izvršenim po plačanem manijaku, so izvršili atentat na sigurnost naše domovine. Prišla je ura, ko bodo vsi člani Narodne Odbrane morali dobro odpreti svoje oči in ko bodo morali biti pripravljeni za viteške podvige v službi nacionalnih idealov prav tako zanesljivo kot so to delali pred vojno člani NO. Zatorej morate vi s svojim odločnim nacionalno unitarističnim stališčem preskrbeti zasluženi mir pepelu heroja, iz katerega krvi je vzkliknil cvet uedinjenja v svobodi.

Prepričati morate vse tiste, ki so prepojeni z mržnjo napram naši naciji, da ni mogoče s tremi revolverskimi streli ubiti našo nacijo in domovino.

Vi morate skrajno požrtvovalno in disciplinirano ter do fanatizma odločno zgostiti svoje vrste okoli prapora NO, ki je razvit in plapola za vzvišene narodne ideale.

Posebno omladinci NO morajo pokazati vsemu svetu, tako prijateljem kot neprijateljem, da so dostojni sinovi nesmrtnih graditeljev Jugoslavije. Posebno omladinci se morajo potruditi, da dajo še živim bojevnikom, herojem, popoln dokaz, da njihovo delo prehaja v zanesljive roke. Oni jim morajo s svojo odločnostjo in resnostjo oblažiti bolest, ki jih je obšla z izgubo prvega vojnega tovariša.

Narodno in državno edinstvo so svetinje, za katere mora vsak od nas in vsi skupaj živeti, in če je treba tudi umreti.

Vsi obziri in zveze padajo pred temi svetimi načeli. Prva misel in služba podnevi in ponoči bodi mlademu kralju in domovini.

Vedno pripravljeni in disciplinirani pričakujte odredbe svojega vodstva, čuvajte nad vsemi pojavi v svoji okolici, da bi mogli izvršiti izročilo pokojnega kralja:

ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!

Bratski pozdrav v bolesti in ponosu.
Predsednik Središnega odbora NO:

ILIJA Ž. TRIFUNOVIĆ.
Glavni sekretar,
član Središnjega odbora NO:
UROŠ BJELIĆ.

OPOZORILO!

Vse one tvrdke, ki si še niso nabavile propagandnih tablic »Kupuj domače blago«, obveščamo, da jih lahko naroče v naši pisarni, Šelenburgova ul. 3, telefon št. 2109.

Akcija Narodne Odbrane
»Svoji k svojim«.

Jugoslovanskemu narodu!

Zločinska roka plačanega izdajalca, vodena od naših sovražnikov, je vzela življenje našemu vzvišenemu vladarju, z namenom preprečiti in onemogočiti njegovo veličastno delo na zgraditvi miru ne samo našega, temveč miru cele Evrope.

Dragocena kri je prelita, v trenutku, ko so ti napori postali že stvarnost, ko sta izrazila svojo veliko moč z mogočno manifestacijo zavezniške zvestobe in solidarnosti dva naroda, ki sta se vedno borila za resnico, pravico in svobodo. Udarec, ki nam je zadan, je težak. Najtežji, ki nas je sploh mogel zadeti. Toda nam ostane zgrajen temelj veličastnega dela, katerega je položil naš Vodja in za katerega je prelil svojo kri.

JUGOSLOVENSKI NAROD!

V tem težkem trenotku mora ogabni zločin, ki je vzel našemu narodu Vodjo, Vladarja in Kralja, ženi in materi dragega moža, a slabotnim otročičkom očeta, v slehernem človeku vzbuditi največje ogorčenje.

Narodna Odbrana kot nestrankarska in nadstrankarska organizacija Vas, u zajednici s podpisanimi nacionalnimi organizacijami poziva, da prenesete z največjim mirom, čeprav polni bolesti in ogorčenja težak udarec usode, ki nas je zadel prav v času, ko vsi narodi in vse države z najtežjo muko in velikimi skrbi rešujejo različne nacionalne, gospodarske in socialne probleme.

Po tisoč letih razdinjenja življenja in robovanja pod tujcem in po tolikih grozotah, je prišlo do osvobojenja in ujedinjenja največjega dela jugoslovenskega naroda. In to težko in veličastno delo je izvedel in dovršil veliki Kralj-Mučenik.

V globoki žalosti in bolesti, ranjeni v dno srca, moramo mirno in hrabro prenesti težak udarec. Spominu našega velikega vladarja se bomo najbolje oddolžili z živo zavestjo, da nam je dolžnost očuvati to njegovo delo tako, da bomo izvrševali njegovo poslednjo željo:

ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!

Jugoslovenski narod! Naši sovražniki želijo in bodo poskušali izzvati bratske prepire in komaj čakajo, da bi se mogli okoristiti z našo neslogo.

Sporočamo jim, ker smo si v svesti, da se hudo motijo, kajti mučeniško prelita vzvišena kri bo najboljši cement edinstva naše države in naroda.

Naj vsi naši neprijatelji vedo, da nas niti ta ogabni zločin ne bo ustavil, da ne bi dovršili delo izgrajevanja naše države, ki ga je pričel naš Veliki Kralj.

Država nam mora biti vedno in povsod vsega in vsakogar.

Država obstoja in bo obstojala.

Narodova kletva je božja kletva. Brez mržnje, dostojanstveno prenašamo našo bol in prepuščamo božji pravici in zakonom, da krivce zasluženo kaznujejo, ker verujemo v nezmotljivost božje pravice.

Zavedamo se težav, v katere je prišel naš narod zaradi te nenadomestljive izgube našega Vodje in Kralja. Podpisane nacionalne organizacije v Zagrebu odločno zahtevajo od vseh in od vsakogar, da se najenergičneje izvede ideja in program izražena v manifestu od 6. januarja 1929 in potrjena v Njegovi modri in dalekovidni oporoki 5. januarja 1934.

V tej odločitvi nas ne sme nič premotiti, ker teče kri Velikega Vodje Karadjordja tudi v žilah našega novega vladarja Nj. Vel. kralja Petra II., ki bo z božjo pomočjo in zvestim sodelovanjem vseh nas dovršil započeto delo svojega vzvišenega očeta.

Slava kralju I. Ujedinitelju!
Naj živi Nj. Vel. kralj Peter II.!

V Zagrebu, dne 10. oktobra 1934.

NARODNA ODBRANA
SOKOLSKA ŽUPA
JUGOSLOVENSKA AKCIJA
ČETNIŠKA UDRUŽENJA
ZVEZA VOJNIH DOBROVOLJCEV
JADRANSKA STRAŽA

Domžale

Ustanovni občni zbor krajevne organizacije Narodne Odbrane Domžale bo v nedeljo 28. t. m. ob 11. dop. v Sokolskem domu v Domžalah.

Radeče

Pripravljalni odbor NO Radeče pri Zidanem mostu. Vsi oni, ki žele pristopiti kot člani v NO, naj se zglase pri br. Uršiču.

Ustanovni občni zbor NO Radeče pri Zidanem mostu bo v nedeljo 4. novembra t. l. ob 17. uri.

VSEM OMLADINSKIM SEKCIJAM NO

Vse omladinske sekcije NO prosimo, da nam nemudoma pošljejo svoja poročila v smislu zadnje okrožnice. Skupno s poročilom naj pošljejo izpolnjene prijavnice. — Zdravo!

Banovinsko starešinstvo.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Skoro vse krajevne organizacije so, bodisi same ali pa skupno z drugimi nacionalnimi organizacijami, priredile žalne svečanosti v spomin Viteškega Kralja Aleksandra I. Zedinitelja. O tem smo prejeli izčrpna in lepa poročila, ki jih pa žal ne moremo objaviti, ker nam primanjkuje prostora.

Uredništvo.

Film naše zemlje

ZANIMIVA SODBA

V svoji številki od 12. avgusta 1933 smo priobčili pod rubriko Konjice članek, v katerem je bilo očitano »Zdovcu Juriju, orožniku v pokoju in nameščencu tvrdke Laurich, da mu ni po godu sokolski pozdrav »Zdravo« in da je radi tega pozdrava na grd način razžalil enega naših ljudi«. Članek je ugotovil, da se Zdovc Jurij očividno še ne zaveda svojega položaja in je priporočal g. Lauriču, da nastavi še več takih ljudi v svojem obratu.

Zdovc Jurij je vložil vsledi tega tiskovno tožbo proti odgovornemu uredniku našega lista, ki je prevzel polno odgovornost za vsebino članka. Po najvestnejšem postopanju je okrožno kot tiskovno sodišče v Ljubljani s svojo sodbo od 13. marca 1934, opr. štev. VI Kšt 52/34, oprostilo odgovornega urednika z utemeljitvijo, da se mu je posrečil dokaz resnice. Zdovc Jurij se je pritožil še na Stol sedmorice v Zagrebu, ki pa je s svojo sodbo od 26. septembra 1934 zavrnil njegovo revizijo. Pravdne stroške mora nositi Zdovc Jurij.

Iz razlogov razsodbe Stola sedmorice prinašamo doslovno dva odstavka:

»Inkriminirani članek dolži zasebnega tožitelja, da ne prenaša sokolskega pozdrava »Zdravo«, da je radi tega pozdrava razžalil Zdovca Jurija, da se zasebni tožitelj kot državni vpokojenec še ne zaveda svojega položaja in priporoča tvrdki Laurič, da bi naj nastavila v svojem obratu še več takih ljudi, to je ljudi s takim mišljenjem. Ker tvori ta članek vsebinsko celoto, je prvo sodišče povsem pravilno smatralo, da obstoji žalitev zasebnega tožitelja v očitku, da je razžalil Zdovca Jurija radi njegovega narodnega pozdrava in da članek ne obsega kakih drugih žalitev. Kajti nadaljne navedbe članka, da se zasebni tožitelj kot državni vpokojenec ne zaveda svojega položaja in da se priporoča tvrdki Laurič, naj nastavi v svojem obratu še bveč takih ljudi, se nanašajo le na zatrjevani protinarodni rastop zasebnega tožitelja napram Zdovcu Juriju radi njegovega pozdrava in so ž njim v najtesnejši zvezi.

Za navedeno kleveto pa je obtoženi odgovorni urednik vsekakor doprinesel dokaz resnice, saj je prvo sodišče na osnovi pričevanja Zdovca Jurija, Tratenška Antona, dr Mejaka Ervina in sodbe sreskega sodišča v Konjicah ugotovilo, da je zasebni tožitelj Zdovca Jurija 5. julija 1933 v gostilni Založnika Franca žalil v glavnem radi njegovega narodnega pozdrava in svojega nemškega, odnosno nemštvu prijaznega mišljenja.«

S tem je ta zadeva končnoveljacno rešena.

Proboj solunske fronte

(Nadaljevanje)

Kar se tiče sovražnika, je imel proti srbski fronti en del XI. nemške armade in to drugo in tretjo bolgarsko divizijo z nemško težko artilerijo, mitraljezkimi četami in drugimi specialisti. Omenil sem že, da so te sovražne trupe bile trikrat slabše od srbske vojske s francoskimi ojačenji, ki jih je dobila, ker so bolgarske divizije bile mnogo močnejše od naših.

Srbska vojska je pričakovala z resničnim in nedeljenim navdušenjem povelje za napad. Po zelo obsežnih pripravah, po velikih francoskih ojačenjih, po ogromni količini artilerijske municije, ki je bila pripeljana na fronto, je tudi zadnji srbski vojak uvidel, da je stvar tokrat bila zelo resna in da je prišel oni davno željeni in težko pričakovani trenutek, ko se začno najodločnejše vojne operacije, ki nam zamorejo prinesti odrešilne rezultate. Srbska vojska je po pravici zahtevala in dobila čast, da celotno sodeluje v proboju fronte, torej v glavni, najtežji in najnevarnejši nalogi. Ona ni hotela dopustiti, tudi ne za ceno največjih žrtev, da ji njeni zavezniki odpirajo vhod v domovino, in da oni prvi prineso svobodo našemu zasužnjenemu narodu.

Pred dnevom napada, 13. septembra je prišel general Depéré z dvema svojima najboljšima sodelavcema v taborišče srbske vrhovne komande, ki se je takrat nahajalo v nekem gozdu, nazvanem »Bukovik« na vznožju Kajmakčalana. Tu je on z vrhovnim poveljnikom srbske vojske, Nj. Vis. prestolonaslednikom Aleksandrom, in načelnikom štaba, vojvodom Živojinom Mišičem določil zadnje detajle za predstoječo ofenzivo, v katere uspeh so vsi popolnoma zaupali.

In 14. septembra ob 8. zjutraj je zagrmelo 580 topov s srbske fronte, istočasno pa je vsa zavezniška artilerija vzdolž ostale fronte začela z bombardiranjem sovražnih postojank. Nikdar dotlej v naših vojnah ni bil otvorjen tako silen in intenziven artilerijski ogenj, ker mi nikoli nismo imeli niti toliko orožja, posebno ne težkega, niti toliko municije. Naša pehota, gledajoča to peklensko bombardiranje, se je prepričala o resnosti cele akcije in je nestrpno pričakovala trenutka, ko bo tudi njej treba preiti v napad. Tega trenutka niso dolgo čakali, ker so 15. septembra ob pol 6. uri zjutraj naše in francoske pehotne edinice prve linije II. armade izstopile iz svojih jarkov, v katerih so mesece tičale, in krenile k sovražnikovim postojankam.

Sovražnik, čeprav je mnogo pretrpel od silnega bombardiranja, je dal vendar žilav odpor, ki so ga naše trupe postopoma zmagovale, ker je tudi zelo težak teren otežkočal gibanje. Do mraka je II. armada osvojila del sovražne prve postojanke z mnogo ujetnikov in bojnih trofej, pri čemur hočem posebno povdariti velike uspehe naše šumadijske divizije.

Popoldne je prešla v napad tudi I. armada in je v teku noči obvladala sovražno prvo postojanko.

Tekom 16. septembra so naše armade obvladale tudi drugo sovražno postojanko in s tem popolnoma izvršile proboj same fronte ter nagnale v umik tako sovražne trupe, ki so bile pred njimi, kakor tudi one, ki so jim prišle v pomoč. Pri tem sta v II. armadi bili obe francoski diviziji zadržani na prvi postojanki, medtem ko sta naši, timoška in jugoslovanska, šli naprej in obenem s šumadijsko podaljšale zasledovanje razbitega sovražnika v smeri Gradsko. I. armada pa je bila poslana k Prilepu.

Obe armadi sta morali zmagovati zelo težak planinski in brezpotni teren in trpeli pomanjkanje v hrani in municiji, vendar pa so tudi pri vsem tem pod močnim impulzom vrhovne komande prodirale dalje, tako, da je 23. septembra II. armada zavzela Gradsko, prva pa Prilep. S tem je bil proboj sovražne fronte popolnoma izvršen po celi globini in njene sile so bile definitivno razcepljene na dva dela, ki si nista mogla pomagati. Sovražnik je izgubil tudi ogromne magacine in pa železniško progo Skoplje-Solun. Vdati se je moral v svoj poraz in šele tedaj je bilo dano povelje na umik iz cele fronte. Naše armade so potem nadaljevale najenergično preganjanje, tako, da so 24. zavzele Štip, 26. Veles in Kočane, 28. Carevo Selo, 29. Skoplje, kamor je prišla francoska konjeniška armada generala Gambeta, potem ko je prešla visoke planine, katere je sovražnik smatral za neprehodne. 30. je I. armada zavzela tudi Kumanovo. Z zavzetjem Skoplja in Kumanova je bil presekan umik neprijateljskih trup, ki so se nahajale v predelu Bitolja. V ostalem so Bolgari že 29. podpisali v Solunu premirje in morali sprejeti vse naše pogoje.

S kapitulacijo Bolgarov pa vojna ni bila končana. Ostale so avstro-ogrske in nemške trupe, ki so se umikale proti severu, tako s solunske fronte kakor tudi iz Sofije. Vsled tega je naša I. armada dobila nalogo, da jih goni preko Niša proti Beogradu, s francosko konjeniško brigado preko Pirota in Zaječara proti Negotinu, medtem ko je bila II. armada usmerjena preko Kosova, Kraljeva in Užic proti Bosni, en del pa v Črno goro in Skader.

(Nadaljevanje sledi)

Vsak naš čitatelj naj bo naš sodelavec!

Zahtevajte in kupujte domače blago!
Kupujte samo pri domačem dobavitelju!
Ne kupujte v tujini, ker s tem povečujete brezposelnost!
Kupujte pri onih, ki imajo izvešene propagandne tablice akcije »Svoji k svojim« — »Kupuj domače blago«, ker s tem podpirate domače gospodarstvo!

Ureja in izdaja za Narodno obrambno tiskovno zadrugo, r. z. z o. z., Miroslav Matelič. — Tiska tiskarna Merkur (predstavnik Otmar Mihalek). Oba v Ljubljani.